

Bättre förutsättningar till egen försörjning

Slutrapport

Bättre förutsättningar till egen försörjning

Slutrapport

Therese Östling

2022-08-16
Rapportnummer: 2022:05
Dnr: 22RS8008

Innehåll

1.	Grundläggande information	5
1.1.	Syfte	5
1.2.	Målgrupp	5
1.3	Berörda kommuner och deras verksamheter	6
1.4	Projekt mål	6
1.5	Effekt mål och förväntad nytta	6
1.5.1	Förväntade effekter	7
1.6	Projektorganisation	7
2.	Resultat	9
2.1	Redovisning av projektets innehåll och delar	9
2.1.1	Resultat av introduktionsfasen	9
2.1.2	Resultat av erfarenhetsutbyte och kunskapsspridning	9
2.1.3	Genomföra förändringsteori/logikmodellering	10
2.1.4	Sammanställning och avslutning	10
3	Sammanställning av forskning, erfarenheter och metoder	11
3.1.1	Rapporter om tidigt stöd	11
3.1.2	Supported employment, SE	11
3.1.3	Individanpassat stöd till arbete – Individual Placement and Support, IPS	12
3.1.4	Etableringslyftet	13
3.1.5	BIP, Indikatorer och jobsannolikhet	14
3.1.6	All In	15
3.1.7	Kommunal arbetscoach	16
3.1.8	Redovisning av arbetssätt och erfarenheter från Borås stad	16
4	Förändring av Arbetsförmedlingen påverkar kommunerna	17
5	Sammanfattning av kommunernas arbete	18
5.1.1	Slutsats för Hallsbergs kommun	18
5.1.2	Slutsats för Hällefors kommun	19
5.1.3	Slutsats för Nora kommun	19
5.1.4	Slutsats för Örebro kommun	19
6	Utfall projekt mål	20

7	Utfall tidsplan	23
8	Utfall resurser	23
9	Samlad analys och slutsatser	24
10	Överlämning	25
11	Bilagor	25
12	Referenser	25

1. Grundläggande information

Projektet har finansierats av Region Örebro län och leddes och genomfördes av Stiftelsen Activa. Deltagare i projektet har varit Hallsbergs, Hällefors, Nora och Örebro kommun.

Ekonomiskt bistånd brukar beskrivas som välfärdssystemets yttersta skyddsnät. Den grundläggande principen är att individen i första hand ska försörja sig själv genom arbete eller via generella bidragsformer såsom arbetslöshets- eller sjukförsäkring. Vid behov, och efter individuell prövning, kan ekonomiskt bistånd vara ett tillfälligt stöd under kortare perioder. I verkligheten ser det dock inte ut på det sättet. I många fall är ekonomiskt bistånd inte bara en tillfällig lösning, utan snarare står personer kvar med ekonomiskt bistånd som inkomstkälla under lång tid.

Kommunernas verksamheter som har uppdrag att arbeta med ekonomiskt bistånd ska

- utreda och besluta om stöd som syftar till att biståndsmottagaren ska bli självförsörjande,
- utreda och besluta om bistånd.

Verksamheten är en kostnadsintensiv verksamhet och arbetet med handläggning av ekonomiskt bistånd är en av de vanligaste arbetsuppgifterna för anställda inom kommunens socialtjänst.¹ Trots omfattning och betydelse finns ytterst lite systematisk kunskap om arbetet med ekonomiskt bistånd, de insatser som erbjuds och vilka effekter dessa har².

1.1. Syfte

Projektets övergripande syfte är att stödja och stärka arbete vid ekonomiskt bistånd och arbetsmarknadsenhet i kommunerna i länet, för att öka förutsättningarna till att fler individer kommer närmare egen försörjning. Projektet kommer att kunna utgöra en grund för fortsatt utvecklingsarbete, t ex BIP-projektet som leds av samordningsförbunden i länet.

1.2. Målgrupp

Målgrupp för projektet är de personer som uppbär ekonomiskt stöd och är i behov av insats/stöd från kommunen i form av arbetsmarknadsaktiviteter för att öka förutsättningarna till att nå egen försörjning. Den minsta gemensamma nämnaren för alla individer i målgruppen är att de saknar möjlighet till egen försörjning. Ofta står dessa personer långt ifrån den reguljära arbetsmarknaden och befinner sig på så vis i ett utanförskap. Inte sällan har personerna i målgruppen någon form av problematik som gör att de har behov av andra insatser från socialtjänsten och/eller hälso- och sjukvården. Enligt Socialstyrelsen hade 40 procent av de vuxna bidragshushållen långvarigt ekonomiskt bistånd och 60 procent av dessa var hushåll där en eller fler av individerna var födda utomlands. Långvarigt bistånd bland gifta par/sammanboende hushåll utbetalas i nio fall av tio till utrikesfödda. Personerna i målgruppen är

¹ Bergmark Å., Bäckman O., Minas R., (2013) Vägar ur socialbidrag? Om socialtjänstens insatser och det ekonomiska biståndets varaktighet, Stockholms universitet, 2013 sid 1-2

² SOU 2007:2, Från socialbidrag till arbete, sid 525

vanligtvis lågutbildade, oftare män än kvinnor och den vanligaste åldersgruppen är mellan 30-39 år³.

1.3 Berörda kommuner och deras verksamheter

Fyra kommuner i länet ingår i projektet; Hallsberg, Hällefors, Nora och Örebro kommun. I projektgruppen ingår enhetschefer, samordnare och planerare från de deltagande kommunerna som ansvarar för ekonomiskt bistånd och arbetsmarknadsinsatser.

1.4 Projekt mål

1. De deltagande kommunerna har fått ett samlat underlag på ett nuläge av mål, insatser och uppföljning som kan ligga till grund för fortsatt utvecklingsarbete, t ex projektet om BIP som leds av samordningsförbunden i länet.
2. De deltagande kommunerna har fått goda förutsättningar för fortsatt utveckling av koppling mellan myndighetsutövande och utförande verksamheter.
3. Kommunerna har fått goda förutsättningar för fortsatt arbete med att jobba kunskapsbaserat och med evidensbaserade metoder med individer som är i behov av stöd av kommunens arbetsmarknadsenhet.
4. De deltagande kommunerna har tillsammans skapat underlag för att initiera förbättrad samverkan med externa aktörer.

Projektet påbörjas den 1 oktober 2021 och ska vara avslutat den 30 juni 2022. Vid avslutet ska en rapport ha överlämnats till beställaren. Projektets resultat och rapport ska presenteras för IFO-chefsnätverket senast den 30 juni 2022.

De deltagande kommunerna ska efter projektet ha utvecklat kunskap och metoder baserade på evidens och projektet ska leda till att skapa en bättre koppling mellan beslutande och utförande verksamhet. De deltagande kommunerna ska efter avslutat projekt ha utvecklat förutsättningar för att fler individer ska kunna komma närmare egen försörjning. Projektet ska också ha lett till att kommunerna kan utveckla metod för uppföljning, både utifrån handläggnings- och utförandeperspektiv.

1.5 Effektmål och förväntad nytta

Ett långsiktigt mål är att fler personer med ekonomiskt bistånd når varaktig sysselsättning och egen försörjning. Ett annat långsiktigt mål är att insatserna överlag blir kortare och att personerna snabbare når varaktig sysselsättning och egen försörjning. Om detta lyckas, minskar antalet långtidsberoende av ekonomiskt bistånd.

En minskning av antalet personer som är långtidsberoende av ekonomiskt bistånd kommer på sikt i sin tur innebära mindre kostnader för ekonomiskt bistånd för kommunerna.

För den enskilde handlar det om att bryta ett bidragsberoende innebär och att individen får bättre förutsättningar att leva ett självständigt liv.

Ur ett samhällsperspektiv bidrar kommunerna till minskade klyftor när den sammanlagda bidragslängden minskar.

³ Socialstyrelsen (2020) Statistik om ekonomiskt bistånd 2020, Statistik om ekonomiskt bistånd 2020 (socialstyrelsen.se)

1.5.1 Förväntade effekter

Projektet kan medföra behov av att justera vissa arbetssätt hos kommunerna för att stärka kvaliteten på insatserna. Det kan även innebära att beslutande och utförande verksamheter behöver ägna mer tid än före projektet till uppföljning av insatserna. Detta kan i sin tur leda till upplevelse av ökad arbetsmängd, men bör på sikt innebära en minskad arbetsmängd i takt med att insatslängderna.

Projektet bör få effekten att verksamheterna får ökade kunskaper, så att såväl insatser som uppföljning av dem blir mer effektiva.

1.6 Projektorganisation

Projektägare: Tarja Nordling - Utvecklingsledare kunskap- och metodstöd Valfärd och folkhälsa Förvaltning Regional utveckling. Region Örebro län. Sammankallande och leder styrgruppen.

Mottagare: Region Örebro län samt deltagande kommuner

Projektets styrgrupp:

- Tarja Nordling, Utvecklingsledare, Valfärd och folkhälsa Förvaltning Regional utveckling. Region Örebro län. Sammankallande och leder styrgruppen.
- Anders Trumberg - Utvecklingsledare Valfärd och folkhälsa Förvaltning Regional utveckling. Region Örebro län.
- Carin Westmark - IFO-chef, Örebro kommun

Projektledare: Therese Östling – Activa. Sammankallande och leder projektgruppen.

Projektgrupp:

Erik Ramberg, planerare Örebro kommun

Anna Almbrandt, planerare Örebro kommun

Cecilia Albertsson, samordnare AME Hällefors kommun

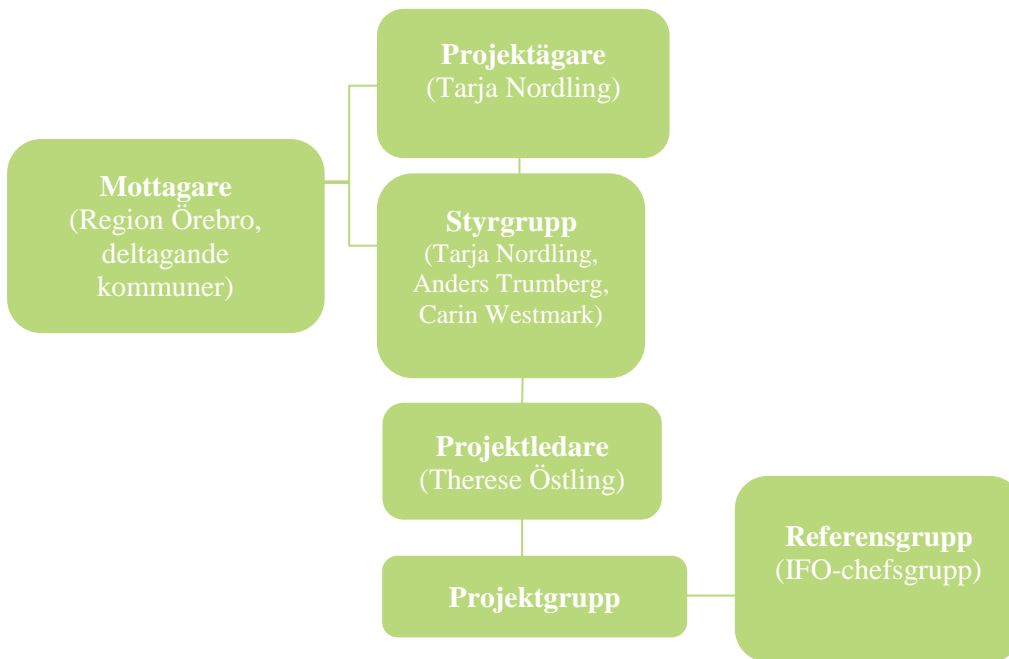
Fanny Forsell, enhetschef försörjningsstöd, AME och bistånd

Eija Kilpala, IFO-chef Nora kommun

Sandra Leontiou, enhetschef, Social- och arbetsmarknadsförvaltningen Hallsbergs kommun

Maria Larsson, verksamhetschef AME Hallsbergs kommun

Referensgrupp: IFO-chefsgruppen



2. Resultat

2.1 Redovisning av projektets innehåll och delar

Projektplanen innehåller följande delar:

1. Introduktionsfas
2. Erfarenhetsutbyte och kunskapsspridning
3. Genomföra förändringsteori - Logikmodellering
4. Sammanställning och avslutning

2.1.1 Resultat av introduktionsfasen

I introduktionsfasen, mellan oktober och december, togs en projektplan fram. Förslag till projektets innehåll och upplägg presenterades för IFO-chefer i länet den 7 oktober och för AME-chefer den 25 oktober. Därefter tog respektive kommun ställning till deltagande i projektet. Hallsbergs, Hällefors, Nora och Örebro kommuner valde att delta. Därefter bildades projektgrupp med medlemmar från kommunernas berörda verksamheter samt styrgrupp.

2.1.2 Resultat av erfarenhetsutbyte och kunskapsspridning

Projektledaren har samlat in och sammanställt formulerade mål och nyckeltal från kommunerna i rapporter, en för varje kommun, se bilagor 5-8. Kommunrapporterna undersöker huruvida kommunernas nuvarande insatser kan leda till uppsatta mål i de egna styrdokumenterna. För att kunna redovisa ett svar på den frågeställningen har ett antal arbetsmöten genomförts av projektledaren med varje kommun för sig.

Andra moment för erfarenhetsutbyte och kunskapsspridning har varit att i projektgruppen diskutera vilka utmaningar kommunerna har, ta del av goda exempel, diskutera förbättringsidéer och uppföljning.

Delar av projektgruppen och projektägaren deltog också vid ett internat i maj 2022 där projektgruppen mer sammanhängande och intensivt fick möjlighet till erfarenhetsutbyte och att ta del av goda exempel. Vid internatet fick projektgruppen besök av två representanter från Borås stad som berättade om sina arbetsätt. Minnesanteckningar från detta har förmedlats till projektgruppen.

Ett av inslagen under internatet var att diskutera bedömningar vid t ex läkarintyg, kring koderna ”arbetslös sociala skäl” respektive ”arbetslös utan försörjningshinder”, kring avslag och bifall. Deltagarna hade tagit med sig avidentifierade ärenden som gick igenom och de pratade om vilka bedömningar som gjorts.

Under internatet hade projektgruppen ett samtal med förbundscheferna vid två av länets samordningsförbund. Frågeställningen var hur samordningsförbunden kan stödja kommunerna och andra aktörer (så som Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan och primärvården respektive Psykiatrin) till att nå en bättre samverkan, då bristande samverkan har identifierats som en av kommunernas utmaningar. Minnesanteckningar från detta samtal har förmedlats till projektgruppen.

Projektgruppen har även tagit intryck av Köpings kommun genom ett inspelat seminarium. Vidare har Torbjörn Täpp i Karlskoga kommun deltagit vid ett projektgruppsmöte och berättat om arbetssätten de har för att öka sysselsättningen och minska långvarigt ekonomiskt bistånd.

I övrigt har olika typer av rapporter, inspirationsfilmer och länkar delats i det digitala team som projektgruppen haft till sitt förfogande.

2.1.3 Genomföra förändringsteori/logikmodellering

Med hjälp av förändringsteori guidades deltagarna i en modell för att nå en förbättrad verksamhet. I projektet har en mall från Örebro kommun använts och denna kallas "Logikmodellering", vilket är det begrepp som genomgående används i slutrapporten och dess bilagor. Med logikmodelleringen görs en överblickbar samlat dokument över respektive kommuns mål och eventuella delmål, förväntade effekter, önskade resultat, utfall, aktiviteter och resurser. Syftet med den här metoden var att ifrågasätta de olika delarna i modelleringen och därför kan innehållet förändras och utvecklas under resans gång, för att på så sätt förbättra arbetssätten så att insatserna leder till målen. Logikmodellering är gjord för var och en av de fyra kommunerna och även dessa läggs som bilagor till denna slutrapport, se bilagor 1-4. Dessa kan dock arbetas vidare med om det önskas av kommunerna.

2.1.4 Sammanställning och avslutning

Som avslutande del av projektet görs en sammanställning av forskning och nationella erfarenheter om de bästa metoderna för att bedöma vilka insatser som stödjer att personer kommer närmare egen försörjning. Denna sammanställning görs nedan i avsnitt 2.2 *Sammanställning av forskning, erfarenheter och metoder*.

3 Sammanställning av forskning, erfarenheter och metoder

3.1.1 Rapporter om tidigt stöd

Ett samarbete mellan Stockholms stad, Region Örebro län och Göteborgsregionen utmynnade under 2020 i tre publicerade rapporter på ämnet tidigt stöd:

Rapport 1: Tidigt stöd inom ekonomiskt bistånd och missbruk

Rapport 2: Tidigt stöd för att minska långvarigt behov av försörjningsstöd

Rapport 3: Tidigt stöd för att minska långvarigt behov av stöd till följd av missbruksrelaterad problematik

En av slutsatserna i dessa rapporter är att det finns få vetenskapliga effektstudier av tidiga insatser inom området ekonomiskt bistånd. Rapporten kring tidigt stöd för att minska långvarigt försörjningsstöd lägger därför i stället fokus på att beskriva vilket tidigt stöd som kan anses vara effektivt utifrån beprövad erfarenhet. Men den visar också på att när det gäller tidigt stöd för att stärka individers möjlighet att komma i arbete så är evidensbasen svag, även om det finns vissa positiva resultat kopplat till arbetspraktik och arbetsmarknadsanställningar i kombination med nystartsjobb. Det finns dock evidens för insatsen *Individanpassat stöd till arbete, IPS* (Individual Placement and Support). Insatsen är effektiv i att stöda de personer som har en psykisk funktionsnedsättning att hitta och behålla ett arbete på den öppna arbetsmarknaden. Fem förutsättningar som är avgörande för att ett tidigt stöd ska kunna vara effektivt identifieras i rapporten:

1. *En bredd av insatser* för att kunna ge det stöd som individen har behov av istället för att ge det stöd som finns tillgängligt.
2. En ändamålsenlig *bedömning av behovet* för att kunna identifiera individens risk- och skyddsfaktorer.
3. Ett *gott bemötande och en möjlighet för individen att vara delaktig* i sitt ärende och känna sig motiverad vilket ökar chanserna för att individen tar till sig det stöd den blir erbjuden.
4. En *god samverkan* både internt och externt för att kunna ge det samlade stöd som individer med komplexa behov behöver.
5. Ett *gott ledar- och medarbetarskap* som ger arbetssätt, kultur och mål för att kunna genomföra förändring.⁴

I avsnitten som följer beskrivs några metoder som visat sig vara effektiva kopplat till arbetet med personer med långvarigt försörjningsstöd.

3.1.2 Supported employment, SE

Supported Employment är en metod för att ge ett personligt utformat stöd till personer med funktionsnedsättning eller andra utsatta grupper (t ex nyanlända) så att de kan få och behålla en anställning på den öppna arbetsmarknaden. SE har fem grundprinciper:

1. Överenskommelse med klient
2. Yrkesprofil
3. Jobsökande/Hitta arbetsplats
4. Arbetsgivarengagemang
5. Stöd på & utanför arbetet

⁴ Tidigt stöd för att minska långvarigt behov av försörjningsstöd. Effektiva tidiga insatser inom socialtjänsten – Rapport 2. Sid 3-4

Överenskommelse med klienten är det inledande och avgörande momentet för att kunna gå vidare i processen. Här säkerställs att personen har rätt information om metoden för att kunna göra ett informerat val om hen vill använda SE-modellen för att komma ut i arbete. I det andra steget görs en yrkesprofil, ungefär som kartläggning. Namnet Yrkesprofil ger en tydlig indikation på vad målet med kartläggningen är. Individens mål är att få en anställning och att bli en yrkesarbetande med avtalsenlig lön på den öppna arbetsmarknaden. Det tredje steget är jobbsökande och hitta arbetsplats. I detta ingår att marknadsföra SE som ett koncept gentemot arbetsgivaren. Med utgångspunkt från yrkesprofilen (individens önskemål och stödbehov) görs studiebesök på arbetsplats och tillsammans kommer arbetscoachen och den arbetsökande fram till lämplig arbetsplats för tidsbestämd arbetsprövning, där målet i slutändan ska vara anställning. Det fjärde steget i metoden, Arbetsgivarengagemang, innebär att arbetscoachen ger stöd inte bara till individen, utan också till arbetsgivaren. Detta innebär regelbundna uppföljningar och utvärderingar med båda parter på arbetsplatsen. Det är väsentligt att både individ och arbetsgivare "tjänar på" arrangemanget. Det sista steget i metoden, stöd på och utanför arbetet, handlar om hur man ger ett personligt stöd under introduktionen och i fortsättningen på arbetsplatsen. Stödet som ges riktas både till personen som är på väg mot en anställning och till arbetsgivaren och arbetskamraterna.⁵

3.1.3 Individanpassat stöd till arbete – Individual Placement and Support, IPS

Individual Placement and Support, IPS, är en utveckling och standardiserad och manualbaserad form av Supported employment.⁶ Till skillnad från andra modeller för arbetsrehabilitering bedöms inte arbetsförmågan först eller arbetstränar i förväg. Fokus ligger på att snabbt söka arbete och komma ut i arbetslivet.⁷

För ca tio år sedan gjordes en satsning med personer med psykisk funktionsnedsättning som deltog i försöksverksamheter om meningsfull sysselsättning. Satsningen genomfördes med statsbidrag i 32 kommuner. Försöksverksamheterna inriktades mot IPS-modellen som är en av de rekommenderade åtgärderna i Socialstyrelsens nationella riktlinjer för psykosociala insatser vid schizofreni eller schizofreniliknande tillstånd.⁸

IPS grundprinciper är följande åtta:

1. Målet med deltagande är avlönad anställning på den reguljära arbetsmarknaden.
2. Processen med att söka arbete påbörjas snabbt.
3. Det är deltagarens val som initierar deltagandet, och ingen exkluderas från att delta på grund av personliga förutsättningar.
4. Arbetsrehabiliteringen sker integrerat med den psykiatriska vården.
5. Stödet är individanpassat och har ingen tidsbegränsning.
6. Deltagarens val och preferenser snarare än professionella bedömningar styr stödets utformning.
7. Deltagarna erbjuds rådgivning kring försörjning och sociala förmåner.

⁵ Svenska Föreningen för Supported Employments webbplats, <https://www.sfse.se/supported-employment-forening/>

⁶ Individanpassat stöd till arbete enligt IPS-modellen. Sid 3

⁷ Individanpassat stöd till arbete enligt IPS-modellen. Sid 7

⁸ Utvärdering av försöksverksamheter i kommuner. Sid 7

8. Arbetscoacherna arbetar systematiskt med att rekrytera, involvera och bygga nätverk med lokala arbetsgivare.⁹

2014 presenterade Socialstyrelsen en utvärdering om satsningen har ökat målgruppens sysselsättningsgrad och etablering på arbetsmarknaden. Från början var det drygt 1 000 deltagare som handleddes av sammanlagt 103 arbetscoacher. Vid mättillfället var det cirka 900 deltagare kvar och av dessa fick 600 personer någon form av sysselsättning. Totalt 111 personer (12 procent) fick ett arbete (inkl. lönebidragsanställningar) medan de övriga fick praktikplatser, studerar eller fick en oavlönad sysselsättning. För 35 procent av deltagarna hade insatserna vid rapporteringstillfället ännu inte fått någon sysselsättning.

Många coacher ser IPS som en användbar modell. Utmaningen som rapporten lyfter fram var att få med övriga samverkansparter såsom Försäkringskassa, Arbetsförmedling och arbetsgivarna i det synsätt som präglar IPS-modellen.¹⁰

FoU i Väst har gjort en kunskapsöversikt om insatser som kan motverka eller minska behovet av ekonomiskt bistånd. Rapporten heter ”Ett förebyggande perspektiv på ekonomiskt bistånd” och kan hämtas från [Göteborgsregionens webbplats](#). En av slutsatserna i rapporten är att IPS kan vara en fungerande insats även för andra målgrupper än personer som har en psykisk funktionsnedsättning. Det finns goda effekter med metoden men allra starkast effekter ser författarna för gruppen unga i social utsatthet. Även andra arbetssätt har inslag som liknar någon IPS 8 grundprinciper, även om de inte gör anspråk på att vara IPS-inspirerade. Även i dessa arbetssätt finns positiva resultat, menar författarna. Det handlar om parallella insatser, ofta att språkinsatser och arbetsinsatser ges samtidigt. Ett dilemma när det gäller IPS-inspirerade insatser är att forskning visat på tydliga samband mellan hög programtrohet och goda resultat.¹¹ Socialstyrelsen skriver att bedömning av programtrohet är tids- och arbetskrävande, men att programtrohetskattningar lönar sig eftersom de hjälper IPS-verksamheter att förbättra kvaliteten på sina insatser. För detta finns en manual som publicerades i ny upplaga i juni 2022.¹²

3.1.4 Etableringslyftet

Etableringslyftet är ett samverkansprojekt mellan Arbetsförmedlingen och Sigtuna, Sollentuna och Upplands Väsby kommuner. Projektet startade i oktober 2018 och får finansiering av Europeiska Socialfonden (t o m årsskiftet 2022/2023). Från starten fram till april 2022 har Etableringslyftet arbetat med totalt 588 personer, och 461 deltagare har slutfört programmet. 432 av dem, 94 %, gick vidare till arbete eller studier. 6 % var vid mätningen fortsatt arbetssökande. Majoriteten av de inskrivna är kortutbildade, dvs. saknar gymnasieutbildning eller har ingen utbildning alls. Drygt hälften, 52 % är kvinnor. De flesta läser samtidigt på SFI B eller C och 42 procent får kompletterande försörjningsstöd. I genomsnitt tar det 5,7 månader för en deltagare att få ett arbete eller att påbörja studier. De vanligaste branscherna deltagarna får arbete i är inom vård och omsorg, skola och förskola samt kök och restaurang. Etableringslyftet har ett samarbete med närmare 200 arbetsgivare.

- Av samtliga avslutade kvinnor har 70 % börjat studera eller arbeta

⁹ Utvärdering av försöksverksamheter i kommuner. Sid 25-26

¹⁰ Utvärdering av försöksverksamheter i kommuner. Sid 7

¹¹ Ett förebyggande perspektiv på ekonomiskt bistånd. Sid 7

¹² Becker D., Swanson J.S., Reese L.S., Bond R.G., McLeman M. B., (2019) sid 11

- Av samtliga avslutade män har 77 % börjat studera eller arbeta.
- Av samtliga avslutade med gymnasial el högre utbildning har 76 % börjat studera eller arbeta.
- Av alla avslutade med kort utbildning eller ingen alls har 72 % börjat studera eller arbeta
- 62 % får arbete i en annan kommun än hemkommunen

I projektet gjordes en uppföljning för att se vad de som börjat arbeta eller studera gör 13 månader efter avslut i projektet. 68,5% hade fortfarande ett arbete eller studerade.¹³

3.1.5 BIP, Indikatorer och jobsannolikhet

Beskæftigelses Indikator Projektet (jobb-/sysselsättningsindikatorprojektet, hädanefter BIP) mäter progression i individers arbetslöshetsförlopp. I ett forskningsprojekt, lett av danska Væksthusets Forskningscenter, undersöktes vad som gör att individer med komplexa problem kommer ut i arbete. I projektet utvecklades elva indikatorer för anställningsbarhet och testats som verktyg för att mäta progression.¹⁴



I forskningsprojektet medverkade tio jobbcener under totalt fyra år, 2013-2016. Under tiden har upprepade progressionsmätningar genomförts på cirka 4 000 arbetslösa individer. Huvuddelen av personerna i projektet var arbetslösa individer som är 30 år eller äldre. Omkring 300 handläggare var involverade i projektet.¹⁵ Med hjälp av indikatorerna dokumenterades vilka aspekter av anställningsbarheten som hade direkt samband med jobb. Forskningsstudiens analys visar att om personen förbättrar sin förmåga att hantera eventuella hälsoutmaningar så ökar sannolikheten att hitta jobb. Även personens tro på sin egen förmåga att klara av ett arbete är avgörande för att få jobb. Chansen att få anställning är också högre om personen har en bra samarbetsförmåga. Vidare hänger gruppens jobsannolikhet i hög grad samman med om deras handläggare tror på att de kan få jobb. Ju mer handläggaren

¹³ <https://www.etableringslyftet.se/artiklar/ny-statistik-foer-etableringslyftet- visar-fortsatt-mycket-bra-resultat/>

¹⁴ BIP Indikatorer och jobsannolikhet. Sid 5-7

¹⁵ BIP Indikatorer och jobsannolikhet. Sid 7-8

tror på personens jobbutsikter, desto större är chansen att hitta ett jobb. Det är avgörande *att* söka och det spelar roll *hur* de gör det och om de har realistiska förväntningar.¹⁶

Hallsberg, Hällefors, Nora och Örebro kommun deltar tillsammans med flera andra kommuner i både Region Örebro, Region Östergötland och Region Västmanland i ett ESF-projekt kallat *BIP, VTA¹⁷ och samverkan*. Det är Samordningsförbundet Centrala Östergötland som ansvarar för projektet som pågår under 2022 och fram till och med 2023. I projektet ska minst 300 medarbetare bland de deltagande aktörerna utbildas om BIP. Det övergripande syftet med projektet är att sprida kompetens om BIP, VTA/CSR och samverkan/systemdesign samt test av Valfärdsguiden och lägga en grund för en svensk BIP-studie.¹⁸

3.1.6 All In¹⁹

Hallsbergs, Hällefors, Nora och Örebro kommuner ingick tillsammans med fyra andra kommuner i länet i ESF-projektet All In. Målbilden var att möta personer som har svårt att ta sig in på den öppna arbetsmarknaden och gemensamt hitta nya arbetsätt och metoder för att arbeta med målgrupperna. Det övergripande syftet med projektet var att bidra till att personer som står långt ifrån arbetsmarknaden, och som inte nås av ordinarie arbetsmarknadsinsatser, närmar sig studier eller arbete. Projektet strävade efter att bryta inlåsningen för målgruppen genom kartläggning, individuellt utformat stöd och ett tydligt jobbfokus. Projektets aktivitetsledare betonade enligt slutrapporten möjligheterna att ge mer tid för varje person och kunna ge ett individanpassat stöd med coachande förhållningssätt.

Enligt slutrapporten tog sig projektet lite olika vägar för de olika kommunerna och det har varit vissa mätproblem. Till exempel saknas uppgift om det totala antalet unika deltagare i projektet samt annan viktig information för en fullödig utvärdering av projektets effekter. WSP, som fick i uppdrag av Svenska ESF-rådet att genomföra en löpande utvärdering av projektet, bedömer ändå att projektet i stor utsträckning har lyckats väl i att arbeta med ett flexibelt och individanpassat arbetsätt. Det var en svårare målgrupp än väntat och för många av deltagarna följer utvecklingen inte en rak linje. Det blir några steg fram och tillbaka över tid och en stor del av målgruppen ansågs vara beroende av mer långsiktiga insatser än vad som var tänkt från början. Resultaten visar också att det fortfarande finns en grupp personer som inte är redo för vare sig arbetsmarknaden eller för studier som kan leda till arbete.

Projektet visar på värdet att tillgängliggöra relativt mycket stöd och medarbetartid per individ. Samtidigt är detta en utmaning vad gäller implementering av arbetsättet i verksamheterna efter projektet, då det är ett resurskrävande upplägg. Författarna till utvärderingsrapporten menar att kostnaderna för att arbeta på sådana sätt som ofta sker i Socialfondens projekt är så höga att det ofta inte är socioekonomiskt lönsamt för kommunerna att genomföra de investeringarna, vilket kan vara en förklaring till varför arbetssätten inte implementeras i den ordinarie verksamheten.

¹⁶ BIP Indikatorer och jobsannolikhet Sid19-21

¹⁷ VTA /CSR – Vägen till arbetsgivarna och corporate social responsibility.

¹⁸ Ansökan till Svenska ESF-rådet: BIP, VTA och samverkan

¹⁹ All in: Slutrapport inom ramen för den löpande utvärderingen, Stockholm-Globen 2020-03-13 WSP Sverige AB, Göran Hallin & Michaela Danielsson

3.1.7 Kommunal arbetscoach

Från september 2021 fram till och med februari 2022 har Activa lett ett projekt för Nora kommun, kallat Kommunal arbetscoach. Syftet har varit att utveckla metoden Supported Employment inom AME:s och Försörjningsstöds verksamheter för att utforma en metod att kartlägga status hos arbetslösa och hitta vägar för dem framåt.

Merparten av dem som arbetscoachen under projektet träffade hade annat modersmål än svenska. De som räknas som språksvaga hade näst intill inga svenskkunskaper samt låg eller obefintlig utbildning. Några hade inte haft ett förvärvsarbete och några var analfabeter. De bedömdes vara i behov av verksamheter där de kunde träna på svenska utanför SFI, få viss arbetslivserfarenhet och lära sig mer om samhället. De flesta i denna grupp var kvinnor. De som kategoriserades in i gruppen av mer stöttning var i behov av så mycket stöd att det krävde det mesta av arbetscoachs tid och bedömningen är att det inte är möjligt att ha alltför många deltagare med denna typ av behov per arbetscoach.

Deltagarna gjorde under perioden stegförflyttningar på olika sätt som kanske inte direkt förde dem till arbete, men som förde dem närmare arbete eller studier. Personerna har alltså närmat sig målen genom små steg i rätt riktning. Projekt rapporten visar på exempel på stegförflyttningar men redovisar inte resultat i siffror hur många som nått arbete eller studier eller som gått från bidrag till att bli självförsörjande. I arbetet har principerna för Supported employment använts. Arbetet har dock inte helt och hållet följt Supported employment-metoden, utan haft en förenklad variant med störst fokus på att göra överenskommelse med den arbetssökande, kartlägga och ta fram en yrkesprofil samt ge stöd på och utanför arbetet.²⁰ Efter projekt tiden har arbetssätten implementerats i den egna organisationen.

3.1.8 Redovisning av arbetssätt och erfarenheter från Borås stad

Projektgruppen har tagit del av erfarenheter från Borås stad genom verksamhetschefen på Arbetslivsförvaltningen och verksamhetschefen på Arbetsmarknadsenheten Jobb Borås. De båda framhåller att det är viktigt med självförsörjning, inte minst för att visa inför barnen att föräldrarna går till ett arbete. De har lett ett målinriktat arbete för att minska antalet personer beroende av försörjningsstöd pga. sociala skäl och nedsatt arbetsförmåga och har jobbat mycket med gruppen som är långvarigt beroende. Det finns en bred politisk förankring av arbetsmodellen i Borås. Bland annat finns en buffert, utöver den ordinarie ekonomiska ramen, så att neddragningar inte ska behöva göras om kostnader för ekonomiskt bistånd skulle överstiga budget. Bufferten finansieras genom överskott från medel från Migrationsverket.

Erfarenheterna från Borås visar att ett framgångsrikt arbete till stor del ligger i mycket kontakt mellan handläggare och klient. Det personliga mötet är viktigt. Täta kontakter är personalkrävande. Arbetet i Borås visar att de har ca 720 hushåll med ekonomiskt bistånd och 42 försörjningsstödshandläggare, vilket innebär i snitt ungefär 17 hushåll per handläggare. I Borås har man börjat jobba mer med parallella insatser, att få in utbildningsinslag så som samhällsorientering, språkfrämjande och hälsostärkande insatser. Seminariet med personerna från Borås visar också att det finns mycket från BIP-modellen som är tänkvärt, till exempel att tro på deltagaren, prata arbete från dag 1, parallella insatser, inte byta handläggare.

²⁰ Activa, Projekt kommunal arbetscoach, Nora 2021. Minna-Li Dahlin

4 Förändring av Arbetsförmedlingen påverkar kommunerna

Arbetsförmedlingens huvudsakliga uppgifter framgår av förordningen (2007:1030) med instruktion för Arbetsförmedlingen.²¹ Där beskrivs bland annat att Arbetsförmedlingen ansvarar för den offentliga arbetsförmedlingen och dess arbetsmarknadspolitiska verksamhet. I januariavtalet 2019 enades Socialdemokraterna, Centerpartiet, Liberalerna och Miljöpartiet om att Arbetsförmedlingen ska reformeras i grunden. Enligt överenskommelsen ska Arbetsförmedlingen ha fortsatt myndighetsansvar för arbetsmarknadspolitiken, men ett nytt system ska utvecklas där fristående aktörer matchar och rustar arbetssökande för de lediga jobben.²² En del i reformeringen handlar om att bygga ut matchningstjänster hos fristående aktörer, det vi idag känner till som Kundval Rusta och Matcha, KROM. Syftet med KROM är att arbetssökande så fort som möjligt ska komma ut i jobb eller utbildning. Reformeringen ska vara klar 2023.

Sveriges kommuner och regioner, SKR bevakar omläggningen av arbetsmarknadspolitiken. I skrivelse till regeringen 2019 skriver SKR att flera kommuner larmar om att Arbetsförmedlingens lokala närvaro och tillgänglighet på individnivå och i samverkan inte fungerar. Vidare framhåller SKR följande:

Det avser såväl att ha kontakt med Arbetsförmedlingens personal som att få del av aktiva arbetsmarknadspolitiska insatser där medel dragits ner kraftigt och där det inte finns personal som kan fatta beslut om insats. Kostnaderna för kommunernas försörjningsstöd ökar och befaras öka ytterligare om inte kraftfulla åtgärder beslutas här och nu.²³

I början av september 2021 genomförde SKR en enkätundersökning ställd till cheferna för kommunernas arbetsmarknadsenheter. Liknande enkätundersökningar genomfördes även 2020 och 2019. I sammanställningen framgår det att Arbetsförmedlingen fortfarande i början av 2021 har svårt att uppfylla flera delar av sitt uppdrag och den övergripande bilden är negativ.

SKR får signaler att kommunerna i praktiken får träda in och ge stöd till arbetslösa. Samtidigt finns några exempel på att myndighetens verksamhet och samarbete fungerar bra på vissa platser. SKR menar att det visar att det, trots stora utmaningar för myndigheten, går att skapa ett samarbete som fungerar väl i det lokala sammanhanget. SKR drar slutsatsen att Arbetsförmedlingens otillräckliga närvaro (ibland frånvaro) på många håll i landet gör att personer riskerar att inte få tillräckligt stöd och att tillgängligheten till myndigheten brister kring enklare service. I förlängningen kan detta leda till en oacceptabel övervältring av uppgifter på kommunerna, menar SKR i rapporten.²⁴

Den 21 juni 2022 rapporterade Sveriges Radio om att Arbetsförmedlingen tolkar det nya regelverket som att insatserna i första hand måste upphandlas av privata aktörer och därför kan Arbetsförmedlingen inte betala ut ersättning till projekt som drivs i

²¹ Förordning (2007:1030) med instruktion för Arbetsförmedlingen

²² <https://arbetsformedlingen.se/om-oss/var-verksamhet/nu-och-da/vi-forbereder-en-ny-myndighet>

²³ Sveriges kommuner och regioner, Skrivelse med anledning av det allvarliga läget inom Arbetsförmedlingen, 2019-12-13, ärendenummer 19/01561. Sid 1

²⁴ Sveriges kommuner och regioner. Kommunala perspektiv på arbetsmarknadspolitiken 2021, sid 5-7

kommunal regi. Ett sådant projekt, som riskerar att bli utan fortsatt finansiering, är Etableringslyftet (se avsnitt 2.2.4) som finansieras med medel från Europeiska Socialfonden fram till årsskiftet 2022/2023. Ann-Christine Frickner (C), kommunalråd i Upplands Väsby, en av kommunerna i projektet, säger att hon idag inte kan se "någon annan part som kan visa dom lyckosamma resultaten som Etableringslyftet visar genom sitt koncept att jobba."²⁵ Centerpartiets ekonomisk-politiska talesperson, Martin Ådahl, reagerade på Sveriges Radios nyhet och kräver att regeringen säkrar finansieringen av etableringslyftet. Sveriges Radio rapporterar att Centerpartiet menar att Arbetsförmedlingen har missuppfattat regelverket. Samma dag som Sveriges Radios rapportering lade Regeringen fram ett lagförslag till Riksdagen för att förtydliga att Arbetsförmedlingen får betala ut ersättning till kommuner. Men SKR säger till Ekot att det fortfarande är oklart vad som gäller. Arbetsmarknadsminister Eva Nordmark (S) meddelar i en skriftlig kommentar till Ekot att Arbetsförmedlingen har möjlighet att lämna ekonomisk ersättning till Arbetsmarknadspolitiska insatser och projekt. Vilka insatser det gäller preciseras dock inte.²⁶

5 Sammanfattning av kommunernas arbete

Nuläget av mål, insatser/aktiviteter, måluppfyllelse och uppföljning redovisas i en rapport för var och en av kommunerna, se bilagorna 1-4 och sammanfattas översiktligt i en logikmodellering för respektive kommun. En frågeställning som besvaras i respektive rapport är "Kan kommunens nuvarande insatser leda till angivna mål?" I rapporterna redovisas även nyckeltal från Kolada och en jämförelse med andra kommuner som liknar varandra. Urvalet av jämförbara kommuner har gjorts utifrån följande nyckeltal i Koladas webbportal: *Strukturkostnad kommunen i kronor/invånare*²⁷, *Skattekraft kommun i kronor per invånare*²⁸ samt *Invånare totalt antal*²⁹.

5.1.1 Slutsats för Hallsbergs kommun

En av projektdeltagarna i Hallsberg (den som besvarat enkäten) anser att kommunen delvis har rätt sorts insatser och aktiviteter för att nå de uppsatta målen, men tycker samtidigt att det behövs mer personal och verksamheter som kan arbeta med målgrupperna. Projektledaren uppger dock att det under logikmodelleringen inte har framkommit tillräckligt med information för att kunna säga om insatser och aktiviteter kan leda till att mål uppfylls. Det går dock att konstatera att kommunen än så länge inte når målet "Förbereda personer som står utanför arbetsmarknaden eller inte har behövlig förankring på arbetsmarknaden så att de kan få sin försörjning tillgodosedd genom arbete eller studier." För att kunna veta att aktiviteter och insatser ger önskade effekter och leder till uppsatta mål, behöver statistik tas ut och sammanställas och insatser och aktiviteter behöver följas upp och utvärderas. Först då går det att säga att arbetet sker på ett kunskapsbaserat sätt.

²⁵ <https://sverigesradio.se/artikel/framgangsrikt-integrationsprojekt-hotas-av-nedlaggning>

²⁶ <https://sverigesradio.se/artikel/c-kraver-finansiering-av-kommunalt-integrationsprojekt-punkt-slut>

²⁷ Strukturkostnaden är summan av alla standardkostnader (kr/inv) enligt det kommunala kostnadsutjämnningssystemet (ej LSS-utjämnningssystemet). Standardkostnader beräknas för förskoleverksamhet och barnomsorg, förskoleklass och grundskola, gymnasieskola, kommunal vuxenutbildning, individ- och familjeomsorg, äldreomsorg, verksamhetsövergripande kostnader, infrastruktur och skydd, samt kollektivtrafik.

²⁸ Kommunalt skatteunderlag utgörs av beskattningsbar förvärvsinkomst för fysiska personer. Skattekraften beräknas som skatteunderlag i kronor per invånare vid taxeringsårets ingång. Vid beräkning av skattekraften för år t används skatteunderlaget enligt taxeringen år t-1 avseende inkomsterna år t-2.

²⁹ Antal invånare totalt den 31/12 2019 enligt SCB.

5.1.2 Slutsats för Hällefors kommun

I Hällefors kommun verkar det finnas begränsade möjligheter till utveckling och uppföljning av insatser på gruppnivå och aktiviteter som på något sätt är kopplade till målen. Det är svårt att säga något om måluppfyllelsen för det politiskt antagna målet som lyder ”*Kommunmedborgares självförsörjning har ökat*”. Utvecklingen fram till 2020 tyder dock på att kommunen inte når målet. Det har för projektledaren inte kunnat presenteras något underlag vad gäller utvecklingen under 2021.

Projekttagarnas analys är att de har för få resurser för att nå den utveckling som projekttagarna har ambition för. Detta påstående får visst stöd i Koladas statistik över antalet årsarbetare som jobbar med arbetsmarknadsfrågor i de övriga kommunerna. I jämförelsen med liknande kommuner kan man också se att Hällefors har legat lägre vad gäller nettokostnad för arbetsmarknadsåtgärder i kronor per invånare (332 kr/inv 2020 respektive 290 kr/inv 2019). Mellan 2020 och 2021 blev det en ökning till 677 kr/inv, men ökningen förklaras troligen snarare av en minskad intäkt för arbetsmarknadsinsatser, inte av en utökad bemanning. Detta kan ställas i relation till kostnaderna för ekonomiskt bistånd som ligger på en högre nivå än de jämförbara kommunerna.

5.1.3 Slutsats för Nora kommun

Projektledaren har svårt att svara på om de uppsatta målen uppfylls, utifrån de underlag som lämnats. Det finns flera aktiviteter som säkert kan leda till förväntade resultat och uppsatta mål. När denna rapport sammanställs finns dock inte uppföljningar av alla aktiviteter och insatser på grupp- och verksamhetsnivå. Det är en utmaning med att mäta och följa upp statistik. Ett exempel på detta är rapporten om Kommunal arbetscoach. Det finns goda erfarenheter om arbetssättet, men det fanns i skrivande stund ingen statistik om resultat. För att kunna veta att aktiviteter och insatser ger önskade effekter och leder till uppsatta mål, behöver statistik tas ut och sammanställas och insatser och aktiviteter behöver följas upp och utvärderas.

5.1.4 Slutsats för Örebro kommun

Av de fem uppsatta målen är det ett som uppfylls, ett som uppfylls delvis, ett som inte uppfylls och två där utvecklingen är oklar men där det verkar som att utvecklingen är positiv.

Det första målet bedöms vara uppfyllt: ”*Elever inom SFI som bedöms, eller riskerar att, inte klara nivå D ska följas upp och erbjudas anpassningar och stöd för att kunna fortsätta sina studier. För de elever som trots anpassningar och stöd inte kan tillgodogöra sig studierna och uppbär ekonomiskt bistånd, ska alternativa, individuellt anpassade, aktiviteter erbjudas.*” Det önskade utfallet på indikatorn ”*Andel elever som avslutas innan nivå D, uppbär ekonomiskt bistånd, och som erbjuds aktiviteter*” uppfylls då det skett lösningar för samtliga elever på SFI där det signalerats risk för avbrott.

Målet ”*Antalet långtidsberoende (av ekonomiskt bistånd) ska minska*” är nytt för 2022. Utvecklingen fram till 2020 visar på en ökning av antalet långtidsberoende, vilket indikerar på att det är ett relevant mål att jobba för då målet i dagsläget inte uppfylls. Utvecklingen under 2022 års första månader tyder på en minskning, men det är för tidigt att säga och därför görs bedömningen att det sammanfattningsvis är oklart om målet uppfylls i dagsläget.

Målet ”*Fler till utbildning*” uppfylls inte. Indikatorerna som mäter måluppfyllelsen är ”*Antal klienter med ekonomiskt bistånd som påbörjat studier*” samt ”*Antal deltagare i arbetsmarknadsinsats som påbörjat studier.*” Utfallet för 2019 är inte känt men utvecklingen de senaste två åren visar på en minskning snarare än en ökning.

Sammanfattningsvis bedöms målet inte uppfyllas i dagsläget.

För målet ”*Fler personer ska delta i, och erhålla arbete efter, arbetsmarknadsinsats riktad mot specifik arbetsgivare (”jobbspår”)*” är bedömningen sammanfattningsvis att målet uppfylls delvis i dagsläget.

Vad gäller målet ”*Andelen deltagare som erhåller arbete eller utbildning efter avslutad arbetsmarknadsinsats ska öka*” så går det inte att se en tydlig ökning även om utvecklingen under 2022 hittills visar på att det går i rätt riktning.

Sammanfattningsvis är måluppfyllelsen oklar.

Det finns flera aktiviteter som säkert kan leda till förväntade resultat och uppsatta mål. Samtliga insatser och verksamheter följs upp enligt årsprocessen, vilket innebär att aktuella data inte finns tillgängliga vid skrivande stund. Projektdeltagarna själva gör bedömningen att det finns ett behov av en utökning av individuella insatser med täta uppföljningar. För att kunna veta att aktiviteter och insatser ger önskade effekter och leder till uppsatta mål, behöver statistik tas ut och sammanställas och insatser och aktiviteter behöver följas upp och utvärderas. Först då går det att säga att arbetet sker på ett kunskapsbaserat sätt. För detta krävs ett verksamhetssystem som stödjer hantering av statistik och analys av stegförflyttningar eftersom volymerna är för stora att hantera manuellt.

6 Utfall projektmål

Nedan redovisas utfall av vart och ett av projektets mål. Redovisningen baseras på bedömning från dels projektledare, dels projektgruppens deltagare som fått besvara en enkät där utvärderande frågor har ingått.³⁰ Enkäten har skickats till 9 personer och av dessa har 7 besvarat enkäten. Vissa av personerna har inte deltagit på projektgruppens möten men varit delaktiga i logikmodelleringen och bidragit till sin kommuns rapport.

³⁰ Se bilaga 9 för enkätfrågor.

Projekt mål 1

De deltagande kommunerna har fått ett samlat underlag på ett nuläge av mål, insatser och uppföljning som kan ligga till grund för fortsatt utvecklingsarbete, t ex projektet om BIP som leds av samordningsförbunden.

Utfall

Den samlade bedömningen är att målet är uppfyllt. Nuläget av mål, insatser/aktiviteter, måluppfyllelse och uppföljning redovisas i en rapport för var och en av kommunerna, se bilagorna 1-8, och sammanfattas översiktligt i en logikmodellering för respektive kommun. Projektdeltagare och delar av styrgruppen har haft avstämningar med samordningsförbunden i länet om projektet samt BIP.

4 av respondenterna anser att målet är uppfyllt helt och hållet, 3 har angett att målet delvis är uppfyllt.

Projekt mål 2

De deltagande kommunerna har fått goda förutsättningar för fortsatt utveckling av koppling mellan myndighetsutövande och utförande verksamheter.

Utfall

Den samlade bedömningen är att målet delvis är uppfyllt. 2 av respondenterna anser att målet är uppfyllt helt och hållet, 4 har angett att målet delvis är uppfyllt, medan 1 har angett att det inte alls är uppfyllt.

Projekt mål 3

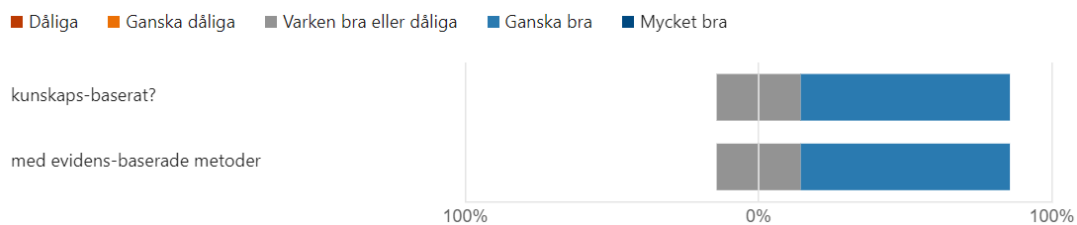
Kommunerna har fått goda förutsättningar för fortsatt arbete med att jobba kunskapsbaserat och med evidensbaserade metoder med individer som är i behov av stöd av kommunens arbetsmarknadsenhet.

Utfall

Målet är inte uppfyllt.

1 av respondenterna anser att målet är uppfyllt helt och hållet, 3 anser att det delvis är uppfyllt och 3 anser att det inte alls är uppfyllt.

Som en av respondenterna uttryckte är det i dagsläget inte så gott evidensläge inom arbetsmarknadsområdet. Det är få metoder och arbetssätt som kan sägas ha evidens inom arbetsmarknadsområdet. En av respondenterna efterfrågar i sitt enkätsvar mer kunskaper och utbildningar i metoder för att kunna arbeta mer evidensbaserat. För att kunna säga att man jobbar kunskapsbaserat krävs det att man har god systematisk uppföljning av insatser och aktiviteter. Flera respondenter eftersöker ett verksamhetssystem som stödjer hantering av statistik eller ett bra system kopplat till verksamhetssystemen som kan fånga upp olika stegförflyttningar. Samtidigt ger enkätsvaren lite motstridiga uppgifter på ämnet. Så här har respondenterna svarat på frågan: "Hur bedömer du era möjligheter att jobba..."



5 av 7 har svarat att det bedömer möjligheterna att jobba kunskapsbaserat respektive med evidensbaserade metoder som ganska bra, 2 av 7 har svarat "Varken bra eller dåliga". Projektledarens sammantagna bedömning är att projektet endast har kunnat visa på goda exempel på insatser och aktiviteter som kan leda till bättre resultat vad gäller stegförflyttning och egenförsörjning i högre utsträckning. Det går inte att säga att projektet har lett till att kommunerna har fått goda förutsättningar för fortsatt arbete med att jobba kunskapsbaserat och med evidensbaserade metoder med individer som är i behov av stöd av kommunens arbetsmarknadsenhet.

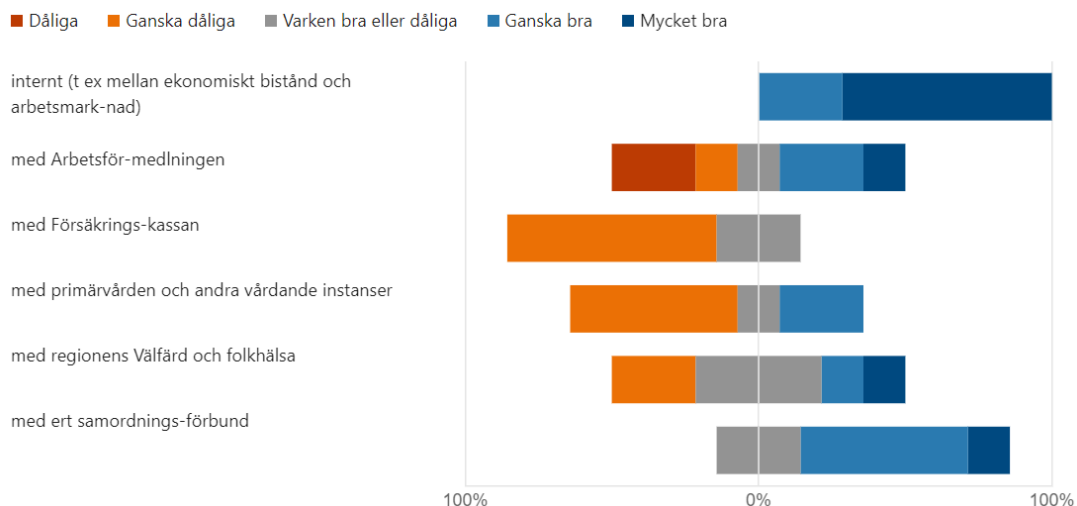
Projektmål 4

De deltagande kommunerna har tillsammans skapat underlag för att initiera förbättrad samverkan med externa aktörer.

Utfall

Det är oklart om målet är uppfyllt.

5 av 7 har svarat "Ja, delvis" på frågan om de anser att målet är uppfyllt, medan 2 har svarat "Inte alls". Tanken var att det skulle vara mer dialog med samordningsförbunden under projektiden. Av olika anledningar blev det inte så. Respondenterna har fått besvara följande fråga: " Hur bedömer du era möjligheter att utveckla samverkan..."



Resultatet visar att möjligheterna till att utveckla samverkan med samordningsförbunden är övervägande god, medan det överlag bedöms vara dåliga möjligheter till att utveckla samverkan med framförallt Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen samt primärvården och andra vårdande instanser. Erfarenheterna och bedömningarna skiljer sig dock är en del när det gäller Arbetsförmedlingen. En av respondenterna bedömer till och med att möjligheterna till utvecklad samverkan är mycket bra gällande Arbetsförmedlingen.

Förhoppningsvis kan denna slutrapport samt respektive kommuns delrapport utgöra grund för fortsatt utvecklingsarbete och därmed ett bland flera underlag i dialog med de olika samverkansaktörerna. Projektledaren gör dock den sammantagna bedömningen att det är oklart huruvida målet är uppfyllt.

7 Utfall tidsplan

Projektet hade en viss startsträcka och kom inte i gång som det var tänkt den 1 oktober 2021. Först under november klargjordes vilka kommuner som skulle delta i projektet och vilka som skulle ingå i projektgruppen. Projektgruppen hade sitt första möte i december och introduktionsfasen förlängdes till januari. Projektet ska enligt tidsplanen vara avslutat den 30 juni 2022. Sluttiden har dock behövt förskjutas lite eftersom starten senarelades. Projektgruppen hade ett avslutande möte den 21 juni. Rapporten färdigställdes och lämnades som utkast till styrgruppen den 15 augusti. Styrgruppen hade ett avslutande möte den 22 augusti. Slutrapporten presenteras för IFO-chefsnätverket den 26 augusti och för socialchefsnätverket den 2 september.

8 Utfall resurser

Det bestämdes att en representant från Örebro kommun och en från Hällefors kommun skulle ingå i styrgruppen. I slutet av december meddelades att representanten från Hällefors inte ska ingå i styrgruppen.

I januari kortades resursen för projektledning ner från 50 % av en årsarbetstid till 25 %. Bedömningen gjordes att i och med att antalet deltagande kommuner blev 4 i stället för 12 om länets samtliga kommuner skulle ha deltagit, så var projektet genomförbart på 360 timmar, dvs 25 % av en årsarbetstid under projektiden. Utrymme fanns därmed för projektgruppen till att genomföra ett studiebesök i Borås och få möjlighet att mer intensivt jobba med projektet under två halvdagar.

Funktion	Antal timmar	
	Planerat	Utfall
Projektledare Therese Östling	360	360
Projektledare Åsa Engholm	360	26
Projektgruppen workshops och möten (exkl arbete mellan möten)	24 h/person	24 h/person
Styrgrupp	10 h/person	4
Summa	754 h	414

9 Samlad analys och slutsatser

Samtliga fyra kommuner har utmaningar med att nå de uppsatta målen. Av de fyra bedömer projektledaren att Örebro kommun bedöms ha bättre förutsättningar och möjligheter att bedriva utvecklingsarbete och följa upp insatser och aktiviteter. Detta är på ett sätt inte förvånande då en större kommun oftare har andra resurser än mindre när det kommer till just utveckling och uppföljning. I Örebro kommun finns flera aktiviteter som säkert kan leda till förväntade resultat och uppsatta mål, även om det i skrivande stund inte finns uppföljning för samtliga aktiviteter och insatser på grupp- och verksamhetsnivå. Det går, utifrån den dokumentation som lämnats under projektet, att avgöra måluppfyllelsen för åtminstone tre av de fem målen (eller åtaganden som de beskrivs i Örebro), och för de andra två verkar utvecklingen vara positiv även om det finns en viss oklarhet. När det gäller de tre övriga kommunerna är det svårare att säga om insatserna och aktiviteterna kan leda till att målen nås.

Utifrån dels de olika projekt som kommunerna har erfarenheter från, dels utifrån dokumentation från studier (se avsnitt 2.2) så verkar det som att receptet på ökad självförsörjning till stor del kan sammanfattas i följande fyra framgångsfaktorer:

- individuella lösningar framför paketlösningar,
- fler handläggare/arbetskonsulenter som oftare och mer nära stödjer klienterna,
- att de som uppbär ekonomiskt bistånd direkt skickas över till AME,
- kombinationslösningar så att klienten tränar språket i praktiken och inte bara på SFI

Detta är betydligt mer personalkrävande än traditionella lösningar, men verkar generera bättre resultat i form av fler till arbete/studier och därmed ökad självförsörjning. Det verkar ofta vara så att den här typen av arbetssätt bedrivs i tidsbegränsade projekt med extra tillsatta resurser.

Det som verkar vara gemensamt för samtliga kommuner är utmaningen i att kunna jobba kunskapsbaserat. Det är inte helt självklart att det är det mest ändamålsenliga att jobba med evidensbaserade metoder. Men för att kunna nå målen, så behöver organisationerna veta vad som fungerar och för att kunna veta det krävs systematisk uppföljning av insatser och aktiviteter. Projektledaren gör bedömningen att det verkar finnas ett generellt behov av stöd för att nå en *kvalitetssäkrad dataanalys och statistikframställan*. Med kvalitetssäkrad dataanalys och statistikframställan menar projektledaren hela processen från att uttrycka behov av vad som behöver följas upp och syftet med uppföljningen, att identifiera och säkra data, bearbeta och kvalitetssäkra data, till att skapa en datamodell, visualisera och presentera resultat och analys. Särskilt de mindre kommunerna verkar ha svårt att utveckla den här typen av utvecklingsarbete i den egna organisationen. Detta skulle kunna vara ett område för samverkan mellan kommunerna i länet och där regionen skulle kunna vara den sammanhållande aktören. Skulle kommunerna få stöd i att nå en kvalitetssäkrad dataanalys och statistikframställan, skulle möjligheterna till att jobba kunskapsbaserat öka, bedömer projektledaren. Det skulle också ge bättre underlag inför politiska prioriteringar och beslut. Möjligen skulle det på så vis också ge bättre förutsättningar till ett mer permanent arbetssätt baserat på de fyra framgångsfaktorerna som nämnts ovan, snarare än i projektform och med tillfällig resursförstärkning.

10 Överlämning

Ett utkast på slutrapporten med tillhörande bilagor har i juli överlämnats till projektdeltagarna med möjlighet att lämna synpunkter senast den 14 augusti. Slutrapporten överlämnas till styrgruppen och IFO-chefsnätverket i augusti. Den 26 augusti ges en muntlig presentation på IFO-chefsträffen. Rapporten överlämnas till projektägaren, styrgruppen och de deltagande kommunerna för vidare hantering.

11 Bilagor

Bilaga 1: Logikmodellering för Hallsberg, daterad 2022-06-23

Bilaga 2: Logikmodellering för Hällefors, daterad 2022-06-23

Bilaga 3: Logikmodellering för Nora, daterad 2022-06-15

Bilaga 4: Logikmodellering för Örebro, daterad 2022-06-09

Bilaga 5: Analysunderlag för Hallsberg, daterad 2022-06-23

Bilaga 6: Analysunderlag för Hällefors, daterad 2022-06-23

Bilaga 7: Analysunderlag för Nora, daterad 2022-06-10

Bilaga 8: Analysunderlag för Örebro, daterad 2022-06-15

Bilaga 9: Enkätfrågor

12 Referenser

Ansökan till Svenska ESF-rådet: BIP, VTA och samverkan, diarienummer 2021/00329

Becker D., Swanson J.S., Reese L.S., Bond R.G., McLeman M. B., (2019), The IPS Employment Center at The Rockville Institute, Westat. Socialstyrelsen 2022

Bergmark Å., Bäckman O., Minas R., (2013) Vägar ur socialbidrag? Om socialtjänstens insatser och det ekonomiska biståndets varaktighet, Stockholms universitet, 2013

Bergström G., Isaksson M., Petrini E., (2022) Ett förebyggande perspektiv på ekonomiskt bistånd. En kunskapsöversikt om insatser som kan motverka eller minska behovet av ekonomiskt bistånd, FoU i Väst, Göteborg 2022

Dahlin M-L (2021) Projekt kommunal arbetscoach, Activa, Nora 2021.

Etableringslyftet: <https://www.etalberingslyftet.se/artiklar/ny-statistik-foer-etableringslyftet-visar-fortsatt-mycket-bra-resultat/> 2022-06-22

Hallin G., Danielsson M. (2020) All in: Slutrapport inom ramen för den löpande utvärderingen, WSP Sverige AB, Stockholm 2020,

Lumells (2021) Tidigt stöd inom ekonomiskt bistånd och missbruk. Effektiva tidiga insatser inom socialtjänsten – Rapport 1, Stockholm 2021

Lumells (2021) Tidigt stöd för att minska långvarigt behov av försörjningsstöd. Effektiva tidiga insatser inom socialtjänsten – Rapport 2, Stockholm 2021

Lumells (2021), Effektiva tidiga insatser inom socialtjänsten – Rapport 3. Stockholms stad Stockholm 2021

Socialstyrelsen (2012) Individanpassat stöd till arbete enligt IPS-modellen. Vägledning för arbetscoacher, Stockholm 2012

Socialstyrelsen (2014) Utvärdering av försöksverksamheter i kommuner. Individual Placement and Support, individanpassat stöd till arbete för personer med psykisk funktionsnedsättning, Stockholm 2014.

Socialstyrelsen (2020) Individ- och familjeomsorg- Lägesrapport 2020. Stockholm

Statens offentliga utredningar, SOU 2007:2 *Från socialbidrag till arbete*, <https://www.regeringen.se/49b6a9/contentassets/205aca001e824e0fa5c6748ca5101f63/fran-socialbidrag-till-arbete-hela-dokumentet-sou-20072>

Svenska Föreningen för Supported Employment: <https://www.sfse.se/supported-employment-forening/> 2022-06-02

Sveriges kommuner och regioner (2019), Skrivelse med anledning av det allvarliga läget inom Arbetsförmedlingen, ärendenummer 19/01561, Stockholm 2019

Sveriges kommuner och regioner (2022) Kommunala perspektiv på arbetsmarknadspolitiken 2021- redovisning av enkätundersökning, Stockholm 2022

Sveriges Radio: <https://sverigesradio.se/artikel/framgangsrikt-integrationsprojekt-hotas-av-nedlaggning> 2022-06-21

Sveriges Radio: <https://sverigesradio.se/artikel/c-kraver-finansiering-av-kommunalt-integrationsprojekt-punkt-slut> 2022-06-21

Væksthusets Forskningscenter (2020) *BIP Indikatorer och jobbsannolikhet* – Huvudpunkter, STAD in här 2020